KISALTMALAR 7
ÖNSÖZ 9

GİRİŞ 13
1.1. Nevrûz Teriminin Anlamı 13
1.2. Türk Topluluklarında Nevrûz 13
1.3. Nevrûz Adının Türkler Tarafından Kullanımı 14
1.4. Nevrûz'un Zamanı 16

BİRİNCİ BÖLÜM

NEVRÛZ'UN MAHİYETİ

1.1. Astrolojik Açıdan Nevrûz 17
1.2. Takvîm Başlangıcı Olarak Nevrûz 18
1.3. Bilimsel Açıdan Nevrûz 19
1.4. Mitolojide Nevrûz 21
1.4.1. Nevrûz ve Ateş Kültü 23
1.5. Dînî Açıdan Nevrûz 25
1.5.1. İslam Kaynaklarına Göre Nevrûz 26
1.5.2. Şia ve Alevîlikte Nevrûz 26
1.6. Bahar Bayramı Olarak Nevrûz 27
1.7. İnsan ve Toplum Psikolojisi Açısından Nevrûz 28
1.8. Onomatolojide Nevrûz 29

1.8.1. Kişi Ad ve Lâkabı Olarak Nevrûz 29
1.8.2. Kabile Adı Olarak Nevrûz 30
1.8.3. Yer Adı Olarak Nevrûz 31
1.8.4. Bitki Adı Olarak Nevrûz 32
1.9. Mûsikîde Nevrûz 33
1.10. Gıda ve Tedavîde İlâç Olarak Nevrûz 34

İKİNCİ BÖLÜM

ESKİ VE ORTAÇAĞ UYGARLIKLARINDA NEVRÛZ

2.1. Kadîm Dünyada Nevrûz 37
2.2. Bâbilliler'de Nevrûz 37
2.3. İbrânîler'de Nevrûz 38
2.4. Eski Mısırlılar'da Nevrûz 38
2.5. İran'da Nevrûz 39
2.5.1. İslâm Öncesi İran'da Nevrûz 39
2.5.2. İslâm Sonrası İran'da Nevrûz 40
2.5.3. İran'da Nevrûz Ritüelleri 41
2.6. Sabiîler'de Nevrûz 42
2.7. Zerdüştlükte Nevrûz 42
2.8. Arap Dünyasında Nevrûz 43
2.8.1. Abbasîlerde Nevrûz 44
2.9. Avrupa'da Nevrûz 45
2.10. İslam Öncesi Türkler'de Nevrûz 45
2.10.1. İslam Öncesi Türkler'de Nevrûz Ritüelleri 46
2.11. İslam Sonrası Türkler'de Nevrûz 47
2.11.1. Selçuklular'da Nevrûz 48

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

XIV.-XVII. YÜZYILLARDA OSMANLI DEVLETİ'NDE NEVRÛZ

3.1. Osmanlı Devletinde Nevrûz 51
3.1.1. Osmanlı'da Takvîm Başlangıcı Olarak Nevrûz 53
3.1.2. Osmanlı Sarayında Nevrûz 54
3.1.2.1. Müneccimbaşının Yeni Yıl Takvîmini Sunması 54
3.1.2. 2. Nevrûziyye Pişkeşi Âdeti 55
3.2. Osmanlı Devlet Yönetiminde Nevrûz 57
3.2.1. Mâliyede Nevrûz 57
3.2.1.1. Osmanlı'da Mâlî Yılbaşı Olarak Nevrûz 59
3.2.2. Askeriyede Nevrûz 60
3.2.2.1. Orduda Nevrûz 60
3.2.2.2. Bahriyede Nevrûz 61
3.3. Edebiyatta Nevrûz 62
3.4. Osmanlı'da Bir Nevrûz Âdeti Olarak Mesir Macunu 66

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

XVIII. YÜZYILDA OSMANLI'DA NEVRÛZ

4.1. Osmanlı Devlet Yönetiminde Nevrûz 71
4.1.1. Mâliyede Nevrûz 71
4.1.2. Askeriyede Nevrûz 72
4.1.2.1. Orduda Nevrûz 72
4.1.2.1.1. Nevrûz'da Ordunun Sancak-ı Şerif Altında Toplanması 75
4.1.2.1.2. Nevrûz'da Kalelerin Tamir Edilmesi 76
4.1.2.1.3. Yeniçeri Ağasının Nevrûz'da Ziyâfet Vermesi 77
4.1.2.2. Bahriyede Nevrûz 79

4.1.3. Dış Politikada ve Diplomaside Nevrûz 80
4.2. Nevrûz Âdet ve Görenekleri 82
4.2.1. Müneccimbaşının Takvîm Takdimi 82
4.2.1.2. XVIII. Yüzyıl Takvîmlerinde Nevrûz 83
4.2.2. Nevrûz Duâsı 86
4.2.3. Nevrûz'da Odun Kesimi ve Nakli 87
4.2.4. Nevrûziyyeler 88
4.2.4.1. Tatlı Türü Olarak Nevrûziyye 89
4.2.4.1.1. Nevrûziyye Kulağı 90
4.2.4.1.2. Nevrûziyyenin Mâhiyeti 93
4.2.4.1.3. Nevrûziyyenin Takdimi 93
4.2.4.2. Hediye (Pişkeş) Olarak Nevrûziyye 94
4.2.4.2.1. Padişah Tarafından Sunulan Nevrûziyyeler 95
4.2.4.2.2. Nevrûziyye Verilen Saray Görevlileri 96
4.2.4.2.3. Nevrûziyye Olarak Verilen Değerli Kumaşlar 97
4.2.4.2.4. Nevrûziyye Olarak Verilen Kırtasiye Malzemeleri 98
4.2.4.2.5. Nevrûziyye Olarak Verilen At ve Eyer Takımları 99
4.2.4.2.6. Nevrûz'da Sipahilik Tevcîhi 100
4.2.4.2.7. Nevrûz'da Hilat Merasimi 102
4.2.4.2.7.1. Mirahur-i Evvel ve Ahur Hademesine Hilat Takdimi 104
4.2.4.2.7.2. Hekîmbaşı'na Hilat Takdimi 106
4.2.4.2.8. Nevrûziyyelerin Mâliyeti 107
4.2.4.3. Edebiyatta Nevrûziyye 109
SONUÇ **113**
EKLER **117**
KAYNAKÇA **127**
DİZİN **137**